

Ph m Hoàng Ch ng nay v h u, an c t i Riverside, Nam Cali. Sau đây là bài vi t đ c bi t c a ông nhân đ p 35 năm Ngày Mi n Nam s p đ 1975-2010.

1975

Ăn t t xong, kho ng tháng hai, tháng ba, c tr ng Duy Tân tôi đ y xôn xao tin Vi t c ng đánh chi m Kontum, Pleiku, r i Ban mê thu t, đ ch lăm le chu n b tr n xu ng Nhatrang... Anh L c m i lên n m ch c Tân hi u tr ng đ c m y tu n, không đ u n i v r u r i lo âu. Ti m sách tôi ch a bao gi bán báo đ t nh lúc y, m i 10 gi sáng đã s ch nh n không còn t nào. C thành ph Phanrang dân chúng nh n nháo v i nh ng tin đ n rúng đ ng ch t ng i: M b VN, Thi u K b ch y, VC s p chi m mi n Nam...

M i h i đ u năm, vô s sâu b trên r ng hàng hàng l p l p đua nhau lúc nhúc t n c bò xu ng bi n, băng qua đ ng qu c l b xe cán ch t h t l p này t i l p khác, dân đã hoang mang không bi t đi m gì, k đ n hòn Đá Dao cao m i m y th c trên núi Đá Ch ng, quê ông Thi u, t đ ng s p l n ra đất, đ m c cho hòn M t Qu (t ng tr ng cho C ng S n) bên kia làng D khánh ng o ngh khinh kh nh nhìn qua. Ng i nói M b r i Vi t Nam, ông Thi u giao mi n Trung và cao nguyên cho Vi t c ĩng, rút v gi Saigon. K nói ông Thi u b ng m i giá gi l i t Ninh thu n tr vô Nam, vì Ninh thu n là quê h ng c a ng, m m ông bà còn chôn ó.

Qua đ u tháng T thì tin t c t ng ngày càng lúc càng sôi đ ng. S đoàn 1 tan hàng. Dân chúng Hu ho ng h t b nhà ch y vào Đà n ng. Vi t c ng chi m Hu trong vòng m t ngày, r i hai ngày sau, nghe đài BBC nói Đà n ng th t th luôn. M t ngày sau, Qu ng Nam m t. S bom đ n, pháo kích, tôi cho v b con nh ch y tr c ra đ o Cam ranh, nhà ông bà nh c cho an toàn. Ng i ta kháo nhau v đ i quân vùng 1 vùng 2 tan hàng b ngũ t Hu t i t ch y, dân chúng b nhà b c a, b ng b ch y theo lính vào Nam, đ c đ ng c p bóc h m hi p ch t chóc x y ra nhan nh n. Vi t C ng h u nh m i ngày chi m l y m t t nh, quân đ i bên ta ch a đánh đã ch y, c i b quân ph c ch y tr c c dân. Cu i tháng 3, Qui nh n, Tuy hòa m t. Tôi ho ng quá. Ti m sách còn đ y hàng hóa sách v , phân v n không bi t nên giao nhà cho con bé giúp vi c li u b ch y vô Saigon hay l i gi c a. Sáng ngày 1 tháng 4, anh b n k s

nhà đi di n ch y qua đ p c a nhà tôi h t ho ng:

-Anh Ch ng i, c thành ph ng i ta b ch y r i. Nghe nói đi tá T , t nh tr ng Ninh thu n b tr n vô Phan thi t. Mình ph i đi g p ch không k p n a. Lo n l c ch t chóc t i n i...

Th là tôi không còn đ n đo suy nghĩ n a, gói 50 ngàn b c nhét đ i chân, mang gi y vô, c m cái x c tay đ ng m t hai b đ và ít đ quý, giao chìa khóa nhà cho con nh ng i làm, xách Honda ch Chính vô Phan thi t, không k p ghé nhà má báo tin. Chính nói Saigon, nhi u nhà giàu bi t tin s p m t n c, đã lên tàu r i kh i VN ra kh i, có tàu M đón. Đ c đ ng vô Phan thi t, hai đ a g p vô s dân quân t n c , nh ng kho xăng, ti m thu c tây b c p phá, xe c h t xăng b l n lóc đ c đ ng, nh ng xác ch t kh ng khiu b sông. Vô a t i Phan thi t thì thành ph b pháo kích m m, cu ng cu ng xách xe ch y tr n chui tr n nh i. Đ ng b vô Saigon b ch n vì hai bên giao tranh, đánh nhau đ đầu trong Xuân l c, đ ng th y thì ghe thuy n đ y lính tráng hung đ , l m l m súng ng giảnh nhau c p đ vô Vũng tàu s m, b n nhau chéo chéo, không cho dân lên. Tôi và Chính đành ph i xách xe tr v Phanrang, hai bên đ ng im l m v ng ng t th y s .

Ti u khu Ninh thu n lúc đó đã b ng , tàn quân và dân chúng xông vào kho c p súng đ n uy hi p các ti m buôn trong ph . Thành ph tan hoang, x xác. Hi u buôn qu n áo t l a l n c a m tôi b b n v các t kính lo ng xo ng, dân c tr m ng i kéo nhau vô nhà hôi c a ào ào. Tôi Phan thi t v thì m i s đã xong, má đ ng tr c nhà dang tay phân tr n, m u máu khóc.

Ngày 2 tháng t , VC kh ng l i Camranh. đ ch và ta giao tranh nhau Ba ngòi đ ng co nhi u ngày. Ch c ông Thi u ra l nh cho gi Ninh thu n b ng m i giá, nên lính Ninh thu n li u ch t chi n đ u r t hăng. Ti m sách tôi may m n còn nguyên, không ai th m c p sách. Tôi th dài n m nhà, phó m c cho s m nh. Thôi, ai sao mình v y, con ng i có s , ch bi t th m c u nguy n n Trên. Lúc đó l i có tin đ n VC chi m xong mi n Nam s th tiêu 1 tri u công ch c quân nhân VNCH, nh h đã t ng làm Hu T t M u thân. C u c c thi sĩ Hàn M c T xu ng xin c u giúp, chú Hàn khuyên m i ng i ai đ đầu, c y yên đó, đ ng v ng đ ng ch y t i ch y lui mà nguy hi m, đây là C ãng nghi p, m i s đ Trên đã an bài đầu vào đó c r i.

Ngày 5 tây, dân Đal t kéo nhau xe c đ lo i t t n c xu ng Phanrang, mang theo rau qu hái non, hàng hóa, gia súc, c a c i, tài s n, tr i chi u n m b a bãi ngoài đ ng ph . Ng i ta bày bán t ng tháo ngoài đ ng t ng đ ng bông c i tr ng , cà r t, rau c i nh v i trên Đal t xu ng, vót vét đ c đ ng nào hay đ ng n y đ còn ti p t c ch y vô Saigon, n u nh Camranh th t th . M t ch ti m sách vô ti m tôi n n xin mua giùm cho m t xe h i đ y nhóc v t p 100 trang m i tinh t trên Dalat ch xu ng v i giá r m t, đ r nh tay ch y ti p vô Saigon. Tôi ti c r l c đ u. Thân tôi còn ch a bi t ch t s ng th nào, ti m tôi còn ch a bi t có đ c an toàn không, n m ti n đi li n khúc ru t, lúc này ph i lo th , ti n đầu mà mua tr v t p cho mùa thu nh p h c t i. Sau đó m y ngày thì nghe bên ta phi đoàn đánh s p c u Tân M đ ch n VC trên Đal t xu ng.

Nh ng r i sau cùng, Camranh cũng th t th sau 15 ngày c m c anh dũng, xe tăng v i lính b đ i VC tr m m ng, đ i nón tai bèo, ng ngác ti n vào thành ph . Giáo ch c t i tôi nh n tháng l ng cu i k t ngày đó, ngoan ngoãn theo l nh đi h c t p chính tr m i ngày đ gi ng đ y l i cho h c sinh. Tôi s ng trong ph p ph ng lo ng cho đ n tháng 8 thì cùng v i t t c các giáo s

bi t phái khác đ c l nh đi h c c i t o Sông Mao, cùng v i nhi u thành ph n quân dân cán chính khác.

1976-1985

T t năm đó, trong tù, tôi đ c m và v vô thăm nuôi, báo tin đ i ti n 500 cũ ăn m t đ ng ti n m i, nhi u nhà giàu Saigon th t điên bát đ o, có ng i nh y l u t t . Đúng m t năm sau, đ c phóng thích v v i gia đình, tôi theo đ ng ph ng ch m "Lao đ ng là vinh quang", "T b n là bóc l t" h c trong tr i, đ p b mua bán, hai v ch ng kéo nhau ra lò g ch Nh n Hòa ông Hai Lô làm công nhân đ t ra "giác ng", đ c s m tr "quy n công dân". Nghe tin m t s bà con Saigon b n c đi t 30 tháng t qua M , vài ng i b n cũ v t biên thành công. Nghe nh chuy n c tích, không bao gi dám nghĩ mình có đ can đ m và đi u ki n b n c ra đi an toàn nh h .

C M t tr n gi i phóng mi n Nam và bài qu c ca c a h xu t hi n m y tháng r i t nhiên bi n m t, ch còn l i bài qu c ca và c đ sao vàng mi n B c. Trong năm 76 , nhà c a tài s n c a "ng y quân" c p b c đ i úy tr lên, các thành ph n có "n máu" v i nhân dân, các nhà giàu b ch y đ u b t ch thu, phân phát cho cán b ngoài B c vô . M tôi gi 6 cái nhà cho thuê giùm bà cô h tôi ngoài B c 21 năm nay b y ban quân qu n t ch thu h t cho cán b cao c p , cô chú tôi là đ ng viên ch y vào làm đ n xin x mãi không đ c, chán n n b v B c l i.

R i đ ng ký h kh u. Dân chúng ph i khai báo tài s n, t cái radio, xe Honda, cho đ n vàng b c c t tr . Ai xa t i t m trú ph i ra đ n khai báo công an. Mu n ra kh i t nh ph i làm đ n xin phép. Xe hàng đoi meo vì không ai dám đi kh i t nh, tr m y tay buôn chuy n bi t cách h i l cho công an giao thông. T th i Pháp thu c t i gi , làm gì có chuy n ng n sông c m ch l lũng nh v y, ai n y g p nhau cũng x m xì b t m n. Nhi u gia đình công ch c quân nhân ch đ cũ th t nghi p đoi nh n r ng, s ng v t va v t v ng, b lùa đi kinh t m i, lên r ng thi ng n c đ c, b nh t t không có thu c men, ch t nhi u l m.

Th y dân còn nhi u ng i giàu, qua năm 77, nhà n c l i cho đ i ti n m t l n n a, đ d cai tr h n. Dân đoi, còn h i s c đâu mà ch ng đ i, cái bao t ph i l thu c tem phi u nhà n c thì làm sao mà b ng b nh đ c....Nghe nói nhi u ng i đ i đ t b ng b t tham gia các phong trào ph c qu c cò m i, b tóm b tù chung thân. Thành ph đ y đ y nh ng b x ng bi t đi, qu n áo cũ rách, nh ng con ng i còm cõi đ p xe, c m cu c, m t mỳ bu n bã khô khan vô v ng. Thiên h b b t đi làm th y l i m t năm 30 ngày, ai có ti n thì cho m n ng i đi th . Đ n bà con đ ng, ch ng đi c i t o, có ng i khóc mong sao cho Tr i s p ch t h t cho r i, s ng chi mà kh nh con chó. Có m t đ o, trong nhà nhìn ra đ ng th y nhi u chuy n xe b t bùng nh t lính

ng y h c c i t o ch y qua, đầu nh d i tr i tù, hay di chuy n từ ra B c, dân chúng kéo ra đ ng coi hai bên đ ng, x m xì th ng xót, có nhi u ng i mua bánh trái ch y t i, m lét canh ch ng b đ i, dú nhét quà, ti n vào tay ng i tù. Năm 79 l i có nhi u đoàn xe tăng thi t giáp c a Nga ngày đêm t trong Nam ch y ra B c, nhi u xe t i ch lính b đ i trang b súng ng, m t mỳ nghiêm tr ng. Có ng i r tai VC đang đánh nhau v i Trung qu c L ng S n, Lào Cai. Có ng i rành h n, nói Lê Du n ph i n Tàu vi n tr vũ khí đánh M lúc tr c, ch y theo Nga, nên Tàu "d y cho m t bài h c". Nghe nói hai bên đ u ch t ngang nhau, nhi u t nh phía B c b c p phá tan hoang. Ng i quen g p nhau tâm s mong cho Tàu th ng đ L c l ng ph c qu c th a c n i lên đánh giành l i mi n Nam. Nghe đ n có nhi u tù nhân "ng y" đ c Tàu gi i phóng kh i tr i tù, mang v Tàu th cho t do đi, M b c qua M Tr c 75 tôi có đ a h c trò là con ông Khu tr ng khu ph tôi , nên ông tin c y giao cho làm T phó nhân dân, d n dân đi làm th y l i, ch huy dân ph ng Kinh Dinh tranh đua v i các ph ng khác đ p đ p, đ p đê trên m n Sông Pha, đ c b ng khen h ng nh t. Nh v y mà "đ c" đi cùng v i công an khu v c n a đêm t i nhà m y ng i xây cà phê l u trong xóm, l p biên b n, ký tên. Đ c đi h p v i ch c s c. L i n m trong Ban gi ng d y các l p Bình dân ban đêm, đ c mi n đi th y l i. Một tu n vài ba đêm, khu tr ng khu phó ch n nhà m t ng i nào đó, cho ng i t i t ng nhà b t dân trong ph ph i "đi h p", t i ng i ch m h m bên rãnh c ng hôi, mu i c n lia chia, ch u tr n nghe l i nh i nh ng đ u t trên đ a xu ng đ n phát ng y, dân ngáp lên ngáp xu ng, không ai bu n đ tay phát bi u ý ki n. Chính quy n gài "ăng ten" vô trong dân, đ m i thành ph n, tr ng h c, ch búa, công nhân...đ thu l m tin t c ch ng đ i, ph n đ ng. L i có n n m y bà ph n th thuy n đ t nát đ c đ a lên n m chút quy n hành, h ng hách h nh h e dân lành trong xóm ph ng, rình r p báo cáo l y đ i m, hù đ a b t đi kinh t m i, ôi thôi ng i dân mang đ th tròng vô c , kêu Tr i không th u.

Th i đó nh th i các n c Âu châu b Đ c qu c xã chi m đóng, dân chúng nghi k nhau, ai giàu có ăn sung m c s ng coi nh có t i, ra đ ng th y m t m y ng i "cách m ng 30 tháng t" l t đ t cú chào, s b thù oán h m i. Quán xá đóng im m, gánh xôi, hàng quà nh xú cũng b công an xô đ u i, nhu y u ph m, đ dùng, th c ăn khan hi m, dân ph i ăn đ n bo bo, khoai s n, b t mì. Tôi may còn 500 cu n sách d y v lòng, đ ng c h c sinh, hàng hóa, lén lút bán l n ra ăn, b m l y các ngành t h p th m c, điêu kh c, tr ng thu c Nam cho có công ăn vi c làm che m t công an, r i túng cùng ph i mua xích lô đ p trong thành ph s ng qua ngày, ch bên ngoài có bi t bao gia đình b n bè ng i quen l n lóc b a đói b a no, b n cùng thê th m. Tôi còn may, có th ng em h làm l n ngoài Hàn i vô thăm, d n riêng tuy t đ i b t c giá nào cũng ph i b m l y thành ph mà s ng, đ ng đi kinh t m i, đi kinh t là m t h kh u, là ch t đói. Nó k ngoài B c h i 54 cũng làm v y, nh ng h ch r m r làm đ m t th i gian r i thôi. Ai nh n nh c khéo lu n lách thì s ng, ai đ i đ t nóng n y thì ch t. Có l n nghe anh D , giáo viên c p 2, d n v ba con vô l c t nh làm ăn không xong b ch y v l i Phanrang, h t s ch ti n, đ c b n cũ cho nh nhà b p phía sau, ch a bi t giúp đ cách nào cho anh thì ít hôm sau đã nghe anh b thu c đ c vô chu i ép m y đ a con ăn ch t cho nh gánh n , r i ho ng s b tr n m t, b l i ch v kêu gào khóc lóc th m thi t nhà th ng, ph ng xã ém nh m c m ph bi n tin th m, s dân b c xúc.. Tôi s ng s c m y tu n.

R i nghe tin gia đình ti m buôn Quý Ký t ch c v t biên Ninh ch , l t đ c ra kh i, nh ng l i b tàu Liên Xô v t, đ m v Vũng Tàu giao cho nhà n c, b nh t tù c đ m. K l i x y ra v anh Tr , hi u tr ng ti u h c, tham gia Ph c qu c n a đêm công an vô nhà còng tay b t đ a đi nh t tù chung thân, ch v sau đó tuy t v ng b thu c chu t vào n i chè đ u đ c lũ con 6 đ a,

may mà hàng xóm tri hô c u k p. Nh ng chuy n th ng tâm nh v y nhi u l m, su t 8 năm dài còn k t Phanrang, tôi không làm sao nh h t....

Năm 79, 80, t nhiên phong trào v t bi n t Nam chí B c r m r n i lên m t l t v i chính sách nhà n c cho ng i Hoa n p vàng đi bán chính th c. Nghe tin Phòng, m t ng i b n, đi ch t chìm ngoài bi n, b l i v 3 con. Nhà tôi hên, ba đ a em gái đi chui, l t c ba. Tôi có m y ch quen r đi, nh ng th y con gái m i sinh còn bé xíu, không n , lo cho các em đi tr c, lâu lâu nghe ng i này ng i kia trong ph đi l t, trong b ng n n nao b n th n. Có l n đ p xích lô ch trúng khách t Saigon ra Phanrang v t biên, khách r cho đi theo không, tôi bi t ch a t i th i c , đ u t ch i h t, an b n l c đ o, nghiên c u t vi, kinh Ph t. Kham kh cú đ u ch u đ ng, b t rau đ n đ i b b i đ em v lu c, ti n t n mua tôm cá c n c t lúc ch tan, mua khoai đ n g o, đ em v cho v n u n ng nuôi con qua ngày. Trong nhà có cái gì giá tr đ em bán h t, ch t chiu mua t ng ch vàng đ u c t, ch còn m i cái bàn gi y, cái t áo cao 2 mét b ng s t m y ng i th u rác S M bán ra ngày x a là còn đáng giá, còn l i toàn các m nh g g h p i làm bàn ti p khách, cái bàn tròn p p s t c làm bàn ăn, hai cái gh bành rách da làm furniture. Đ nhà c a s sài đ m b c nh v y cho công an th y mình nghèo không n y lòng tham, và có ra đi b l i cũng không ti c. B n công an khu v c c t ti n th ng xuyên vào nhà rình mò quan sát, hai m t láo liên, có lúc nhìn chòng ch c vào m t mình đ dò xét t t ng th m kín, tôi t c c i c th n nhiên t nh b m c k . M t l n đ a ng i b n ra b n xe v Saigon, th ng công an ng i dân t c Tày t ng b , t xa ch y x c t i, quát h i: "Anh kia, đi đâu, có gi y t xin phép không?", tôi đ ng đ nh c i nh t tr l i: "Đi đâu mà đi? Ti n đâu mà đi đâu? Ti n b n ra xe m t chút thôi, có gì mà nh ng lên th ?" Nó b n l n đi m t.

Lúc đó, đ u 1982, nhà n c thi u ti n, nên Ph ng b t đ u có ch tr ng m i, cho dân buôn bán nh đ đánh thu l y ti n tr l ng công ch c. Th y h đ ng nh n đ n m y ng i xin mua bán nh , tôi xúi v đ ng tên xin bán t p hóa, may sao Tr i th ng, đ n đ c ch p thu n. Bán buôn đ c m y tháng có chút ti n vô thì tôi l i b Công an giao thông đ a ph ng c m đ p xích lô, lý do trí th c mà gi đ o làm ngh "h ti n" bêu ri u ch đ , b n bán r xe, nhà ph v gi con bán hàng, b t đ u đ ý tìm m i ra đi. H b b nói "Lao đ ng là vinh quang", mà lao đ ng ki u đ p xích lô thì l i b c m, đúng là cái lý c a k m nh, mu n nói sao nói. Saigon thi u gì thày giáo b ngh đ p xe, m nh ai n y s ng, ai mà đ ý t i, t nh nh ít ng i thì "đ y t nhân dân" l i chi u c quá k ...T tr ng, lán gi ng, xích lô b n, công an khu v c theo dõi đ l m, nh ng tôi lè phè t nh b , b ti n m n th h xây s a nhà c a, ra vô thong th , không ai có th ng đ c là mình đang m u tính chuy n gì.

Th r i khi nhân duyên h i đ đ a đ n, t vi mình có "Thân c Di", s đi thì ph i đi, cãi cũng

không đ c. Có ng i thân t ch c lo s n ghe, mình ch nh y lên, đi theo. Mang theo đ a con trai đ u 10 tu i, năm 1983. B i 2 m con. Th i bu i lúc đó không dám li u đi c nhà đ c, ch đi 50/50, đ n u có "b " thì còn quay v nhà an toàn không ai bi t.

1985-1995

Cu i năm 84, tôi đ t chân lên đ t M t do, sau h n m t năm tr i Chimawan Hongkong và Bataan Phi. đ o, liên l c th v nhà, m ng bi t nhà không sao, công an ch t i nhà m ng nhi c, g ch tên 2 cha con kh i h kh u, ch v con không b ép đi kinh t m i. Ch ng trình th t b i thê th m, nhi u ng i lên đó đ ói rách, lâm b nh b v thành ph lê la nh đ u, xin ăn đ y đ ng. Nhân dân ta thán kh p n i, công an cán b c ũng đ ói, làm b y, ăn c p tài s n nhà n c, bóc l t c a dân, lai rai b sa th i. Qua 85, đ c báo th y bên Tàu đ ói nghèo thê th m, Đ ng ti u Bình ph i b t ch c Tây Ph ng, "đ i m i" kinh t đ s ng còn, cho t nhân buôn bán nh và đ ng viên kinh doanh đ x b t căng th ng. Tôi làm đ n b o lãnh v con t đ u 85, nh ng Vi tnam và M lúc đó quan h còn nhi u gay c n l m nên h s n m m t ch . H i đó ch a có đ ng dây t nhân g i ti n v cho thân nhân VN, ph i mua v i vóc, thu c tây đ óng thùng g i v b u đ i n đ a ph ng cho gia đình ra nh n v , r i bán l y ti n chia nhau tiêu. V nhà vi t th qua cho hay đã đ p mua bán vì có quá nhi u ng i m ti m, giao con g i bên bà n i, đi làm H p tác xã làm Xi đ u trên chùa T nh h i ngày hai b a cho yên thân. M t năm đi làm ph i lo g i ti n v cho v và m ba b n l n l y ti n chi đ ng.

Năm 87, nghe nói VN th y Tàu đ i m i thành công, b t ch c chuy n qua kinh t t b n, nh ng v n t ái không dám dùng danh t "t b n", đ m c cho dân chúng t do buôn bán cá th , không dùng đ i p khúc "buôn bán là bóc l t" n a. Vi t nam ph i đ i m i thôi, vì n u không đ i m i thì ch t, ch t t đ ng viên cao c p tr ên ch t xu ng th ng dân kh rách áo ô m bên đ i. H p tác xã bán g o và nhu y u ph m đ óng c a. H p tác xã các ngành ngh th t b i, cũng l n l t gi i th . Nhà nông đ c tr ru ng đ t l i làm t , đ óng thu . Th may, th m c, th h tr l i làm ch , ti m buôn hai bên ph m c ra nh n m, nh ng bên c nh l i làm ăn cá th b t đ óng thu cho nhà n c, v n còn h th ng qu c doanh "ăn h i đái nát" đ c nhà n c tr c p nuôi đ ng song song. L ng nhà giáo, công nhân viên th p quá không đ s ng, nhi u ng i b làm nhà n c, tìm cách đ y t , s a ch a máy móc, ch y xe th , đi buôn ... Bác sĩ đ c quy n m l i phòng m ch t , đ c sĩ m ti m thu c riêng. Hai v ch ng em gái nh tôi, giáo viên c p 3, b d y, bi n m t ti n căn ph l n m tôi thành ti m bán s a đ đ i n, radio, máy hát, qu t máy, Tivi, t l nh. Ban đ u v n ít, bán ít, s a nhi u. Đ n đ n buôn bán phát đ t, th y dân chúng có ti n đ a nhau s m s a, xây nhà m i, xài toàn đ đ i n trong nhà, s m Tivi, t l nh...ph i mua

nhu u đ , khu ch tr ng l n, m n thêm th , nh n làm đ i lý Samsung, có lúc th u b t đi n cho c m t làng Chàm Nh Ng c. M y năm sau, mua thêm m t căn ph n a, m ti m chuyên s a Tivi, máy hát và bán computer, qua 95 l i mua thêm ngôi nhà l u m i c t, đ đ ng Trung tâm ch y xu ng bi n, bán computers cho công s , cho theo k p v i th i đ i Internet đang b t đ u ph bi n r ng rãi toàn c u.

Năm 89, nh m t phép l Tr i cho, b c t ng Bá Linh s p đ , kéo theo m t lo t các n c Đông Âu n i lên giành đ c l p, khai t hoàn toàn ch đ c ng s n. C m t Đ qu c Xã h i ch nghĩa Liên Xô xây đ ng 70 năm, gi t ch t bao nhiêu tri u ng i dân oan u ng, s p đ tan tành trong m t tháng, làm Trung qu c và ch h u Vi t nam m t ch t a, kinh hoàng ch i v i su t m y năm li n. Ai cũng hy v ng v này làm nhà n c "m m t" ra, chuy n đ i qua th ch dân ch t do nh các n c Âu M cho dân nh , nh ng mà h ch "đ i m i n a v i", đ i m i kinh t , ch nh t quy t không đ i m i chính tr . Chóp bu Đ ng nh t đ nh n m gi quy n hành, dùng bè lũ công an làm tay sai đ cai tr k m k p ng i dân. Quy n hành g n li n v i l i l c, làm chóa m t con ng i vô th n duy v t đ t nát. Lòng tham con ng i không đáy, quy n hành ti n b c quân đ i đang trong tay, c t i tay ai ng i đó ph t, d d u gì mà nh ra cho ng i khác ăn.

Cu i năm 90, sau 7 năm ch đ i, bà xã mang con gái tôi sang M đoàn t . V ch ng, cha con, anh em ng ngàng nhìn nhau m u máu th ng c m vui m ng. Phong trào H.O. cũng b t đ u n r . Em gái l n tôi đ p h t buôn bán đ h i phát đ t, đ em con theo ch ng "ng y quân" qua Cali năm 92, b t đ u g y l i cu c đ i m i.

1995-2005

Qua giai đ n này, chánh sách "b quan t a c ng" ngu mu i 20 năm qua đ c nhà n c m m t ra, đã bãi b hoàn toàn. Đánh h i giá tr c a đ ng đô la M , nhà n c tìm cách ngo i giao v i các n c Tây ph ng giàu có. Vi t ki u g i ti n v n c ào ào. Đ i s ng v t ch t Vi t nam có mòi đ th đ n đ n. Dân bi n đua nhau phát tri n k ngh nuôi tôm xu t kh u. Dân núi tr ng cà phê, h t đ i u. Phanrang cũng l n m nh. Nhà n c thu mua g o, th s n, tôm cá trong n c bán qua Thái lan, Thái lan làm trung gian, đóng nhãn hi u bán qua M . Liên h gi a Vi t và M không gay c n n a, c i thi n t t , nh ng hai bên v n còn dè d t. Vi t Nam tranh đ u nh c y các n c b n xin cho đ c vô WTO đ đ c bán hàng th ng qua M . Đ i s ng kinh t trong n c c i thi n rõ r t. M t ph n Vi t ki u ngo i qu c làm ăn có ti n đ n g i ti n v cho thân nhân cha m , m t ph n dân chúng trong n c đ c t do làm ăn mua bán đ i l i đ dàng h n x a nhu u, nên nhà c a, ty s , dinh th m c lên nh n m.

